

VV - verenigde vergadering

Aard Voorstel	VV-Besluitnota	
Vergaderdatum	28-03-2018	Agendapuntnummer 5.06.
Onderwerp	Noodkeringen	
Collegevergadering		
VV-commissie	Cie V&GW: 14-03-2018	
Portefeuillehouder	R.A.M. van der Sande	
Corsanummer	18.017932	
BABS id	9300	
Bijlagen	Bijlage: Bijlage 3 - VV-besluit - 2015 - noodkering Aalsmeer.pdf - Bijlage: Bijlage 4 - Noodkeringen Rijnland	

(concept) De verenigde vergadering

besluit:

1. Dat het huidige systeem van noodkeringen in het boezemwatersysteem een belangrijke rol speelt bij de bestrijding van waterstaatkundige calamiteiten.
2. Dat Rijnland verantwoordelijk is voor de instandhouding van de bestaande noodkeringen.
3. Dat Rijnland voor de instandhouding van de bestaande noodkeringen de daarvoor noodzakelijke onderhoudswerkzaamheden uitvoert, waarbij nieuwe kostenbesparende (innovatie)technieken ten volle worden benut.
4. De verschillende onderhoudsopties voor de balgstuwen nader uit te werken en deze (middels een voorbereidingskrediet) voor te leggen aan de VV.
5. Dat Rijnland, in samenwerking met de veiligheidsregio's, omliggende waterschappen en andere stakeholders gaat onderzoeken of, naast de bestaande noodkeringen, tevens alternatieve/flexibele maatregelen genomen kunnen worden om compartimenten zo snel als mogelijk kleiner te krijgen.
6. Om met de provincie Noord-Holland, de betrokken veiligheidsregio's, gemeenten en andere stakeholders het gesprek aan te gaan of het wenselijk is het relatief grote noordelijke compartiment kleiner te maken door bijvoorbeeld de aanleg van extra noodkeringen.

VV-besluitnota

De verenigde vergadering

besluit:

1. Dat het huidige systeem van noodkeringen in het boezemwatersysteem een belangrijke rol speelt bij de bestrijding van waterstaatkundige calamiteiten.
2. Dat Rijnland verantwoordelijk is voor de instandhouding van de bestaande noodkeringen.
3. Dat Rijnland voor de instandhouding van de bestaande noodkeringen de daarvoor noodzakelijke onderhoudswerkzaamheden uitvoert, waarbij nieuwe kostenbesparende (innovatie)technieken ten volle worden benut.
4. De verschillende onderhoudsopties voor de balgstuwen nader uit te werken en deze (middels een voorbereidingskrediet) voor te leggen aan de VV.
5. Dat Rijnland, in samenwerking met de veiligheidsregio's, omliggende waterschappen en andere stakeholders gaat onderzoeken of, naast de bestaande noodkeringen, tevens alternatieve/flexibele maatregelen genomen kunnen worden om compartimenten zo snel als mogelijk kleiner te krijgen.
6. Om met de provincie Noord-Holland, de betrokken veiligheidsregio's, gemeenten en andere stakeholders het gesprek aan te gaan of het wenselijk is het relatief grote noordelijke compartiment kleiner te maken door bijvoorbeeld de aanleg van extra noodkeringen.

Context

Rijnland heeft in de boezem 87 noodkeringen, variërend van eenvoudige schotbalken tot en met grote balgstuwen en klepstuwen. Hiermee kan de boezem bij calamiteiten in negen compartimenten worden opgedeeld. Deze keringen zijn in de jaren zestig van de vorige eeuw aangelegd als onderdeel van de wet Bescherming Waterstaatswerken in Oorlogstijd (BWO), volledig gefinancierd door het Rijk en de provincies. In 1991 is deze wet ingetrokken waarna het beheer en onderhoud van de noodkeringen van de provincies aan Rijnland is overgedragen. In bijlage 1 zijn een aantal foto's van noodkeringen opgenomen, inclusief de ligging van de negen compartimenten.

Met name de vier balgstuwen zijn een aandachtspunt. Na meer dan 50 jaar zijn die aan het einde van hun levensduur gekomen.

In 2005 heeft Rijnland een onderzoek (kostenbatenanalyse) laten uitvoeren naar nut en noodzaak van de noodkeringen. Hieruit volgde dat het, gezien de risico's en de hoge schades die bij overstromingen kunnen optreden, kosteneffectief is om ze te handhaven, inclusief de balgstuwen. Er is toen dan ook door het bestuur besloten ze in stand te houden en de noodzakelijke onderhoudswerkzaamheden uit te voeren.

In 2014 is gestart met het renoveren van de balgstuw Aalsmeer. Tijdens de renovatie bleek dat de renovatiekosten hoger uitvielen dan oorspronkelijk begroot. In plaats van een paar ton kost renovatie/vervanging € 1 tot € 1,5 miljoen per stuk. De renovatie van de balgstuw Aalsmeer is dan ook stopgezet waarbij is besloten eerst de studie naar nut en noodzaak van de noodkeringen te actualiseren, voordat verdere keuzes worden gemaakt (VV-besluit 15.017051, zie bijlage 3). Voorliggend voorstel geeft hier invulling aan. De resultaten van de actualisatie zijn in het rapport 'onderzoek noodwaterkeringen Rijnland, 2017' weergegeven (zie bijlage 4).

Wettelijke context

Als waterschap zijn we verplicht dat de regionale waterkeringen aan de provinciale

waterkeringennormen voldoen. Daarboven geldt de zorgplicht (toelichting zie bijlage 2). Er zijn geen landelijke of regionale regels/normen die stellen dat we als waterschappen noodkeringen moeten hebben. Wel hebben we in ons calamiteitenplan vastgelegd dat het hebben van noodkeringen verstandig is en ligt er het bestuurlijke besluit uit 2005 om ze te handhaven.

In de overeenkomsten over de overdracht van de noodkeringen van de provincies aan Rijnland, zijn geen voorwaarden opgenomen over het gebruik cq. de inzet van de noodkeringen door Rijnland. Wel blijkt uit de brieven dat Rijnland de intentie had om de betrokken noodkeringen te onderhouden. Daarvoor werd door de provincies een eenmalige overdrachtsvergoeding voor achterstallig onderhoud gegeven (ca. € 185.000 provincie Noord-Holland, ca. € 200.000 provincie Zuid-Holland).

Omgeving

Hoogheemraadschap Hollands Noorderkwartier en waterschap Amstel, Gooi en Vecht hebben soortgelijke noodkeringen. Ook daar speelt de discussie wat ze er mee aan moeten. Amstel, Gooi en Vecht heeft inmiddels een vergelijkbare studie uitgevoerd met vergelijkbare conclusies en reeds een renovatie aan een balgstuw uitgevoerd. Beide waterschappen volgen met interesse de discussie bij Rijnland.

Argumenten

1.1 De kosten wegen op tegen de baten: door de inzet van de noodkeringen kan veel schade worden voorkomen

Uit het rapport 'onderzoek noodwaterkeringen Rijnland' blijkt dat het systeem van noodkeringen zorgt voor een dusdanige afname van de potentiële schade, dat de onderhoudskosten van de noodkeringen daar in principe niet tegen opwegen. $\text{Risico} = \text{kans} \times \text{gevolg}$. Hoewel de kans dat het mis gaat klein is (kleiner dan 1/10.000 jaar), is de schade die in betreffende situaties kan worden voorkomen hoog (loopt in de tientallen tot honderden miljoenen euro's, afhankelijk van welke polder wordt getroffen). De kosten van beheer en onderhoud van de noodkeringen daarentegen vallen daarbij in het niet. Dit ondanks dat er nu mogelijk investeringen tot € 5 miljoen nodig zijn om de balgstuwen inzetbaar te houden.

2.1 Daarmee wordt invulling gegeven aan de in 2005 vastgestelde en in het calamiteitenplan vastgelegde verantwoordelijkheid dat Rijnland zorgt voor de instandhouding van de bestaande noodkeringen

3.1 Daarmee zorgen we er voor dat het systeem van noodkeringen goed functioneert

Bij de uitvoering van de onderhoudswerkzaamheden wordt per individuele asset met een businesscase beoordeeld wat de meest kosteneffectieve aanpak is, gelet op functie, kosten, risico's. Uitgangspunt daarbij is dat de huidige effectiviteit (locatie, sluitingstijden, compartimenten) gehandhaafd blijft.

4.1 Dat geeft ruimte voor onderzoek naar alternatieve maatregelen

Nadrukkelijk wordt daarbij, samen met collega waterschappen en veiligheidsregio's, gekeken naar de toepassing van nieuwe (innovatieve) kostenbesparende technieken. Een voorbeeld hiervan is de innovatieve grote mobiele kering die bij de calamiteit met de stuw te Grave door Rijkswaterstaat is toegepast. Indien renovatie/vervanging van de balgstuwen toch op de klassieke manier (één op één vervanging) moet plaatsvinden, bedragen de totale kosten hiervan circa 5 miljoen euro.

5.1 Uit het onderzoek blijkt dat, bij (mogelijke) dijkdoorbraken, het compartiment zo snel als mogelijk kleiner moet worden gemaakt om de mogelijke schade/overlast verder te beperken

De huidige compartimenten zijn nog steeds vrij groot. Het is dan ook van belang om het compartiment waar de dijkdoorbraak plaatsvindt, zo snel als mogelijk kleiner te maken.

Uit de studie blijkt ook dat het lastig is om brede wateren zoals de ringvaart van de Haarlemmermeerpolder (omvangrijke logistieke operatie, extreme condities in het watersysteem) snel (binnen 12 uur) op alternatieve wijze af te sluiten. Met de veiligheidsregio's zijn we in gesprek om te kijken wat hierin toch mogelijk is. Dit kan leiden tot aanvullende investeringen in bijvoorbeeld stortsteen of andere flexibele voorzieningen.

6.1 De aanleg van extra noodvoorzieningen ter voorkoming van (nog) meer schade is een (gedeelte) verantwoordelijkheid met de algemene democratie

Het noordelijke compartiment is nog steeds groot, waardoor de schades bij een mogelijke dijkdoorbraak in dit compartiment nog steeds hoog zijn. Dit roept de vraag op of de realisatie van een extra compartiment wenselijk is. En wat is daarbij dan de rol/verantwoordelijkheid van het waterschap, de provincies, het Rijk en mogelijk ook grote bedrijven zoals Schiphol? Hierover dient met betreffende stakeholders het gesprek te worden aangegaan.

Risico's

3.1 Duur van de onderhoudswerkzaamheden

Vervanging/renovatie van de niet (goed) meer functionerende balgstuwen duurt minimaal 2 tot 3 jaar. Dit heeft tot gevolg dat een deel van de huidige compartimenten tijdelijk groter is dan wanneer alles goed functioneert, waardoor bij een mogelijke dijkdoorbraak in betreffende compartimenten de potentiële schade groter zal zijn dan met de balgstuwen. Dit geeft een risico op aansprakelijkheidsstelling.

Als beheermaatregel heeft Rijnland stortsteen voorhanden en worden voor die locaties waar de balgstuwen niet goed meer functioneren tijdelijke noodplannen gemaakt. Mogelijk dat uit deze noodplannen volgt dat aanvullende materialen noodzakelijk zijn. Als dat het geval is, zal hiervoor apart krediet worden aangevraagd (raming: € 150.000). Betreffende materialen kunnen na de renovatiefase vervolgens worden ingezet als flexibele noodkering of dichtingsmateriaal bij dijkdoorbraken.

4.1 Uitvoering onderhoud/renovatie is duurder dan geraamd

De in deze notitie weergegeven financiële getallen zijn eerste schattingen. Mede gebaseerd op de ervaringen bij de renovatie van de balgstuw Aalsmeer en een vergelijkbare renovatie bij Amstel, Gooi en Vecht. Uitgangspunt hierbij is dat de funderingen van de balgstuwen in orde zijn. Mocht dat niet zo zijn, dan kunnen de onderhoudskosten hoger uitvallen. Per situatie wordt dan ook gekeken wat de meest kosteneffectieve oplossing is.

Bijlage 1: voorbeelden van noodkeringen

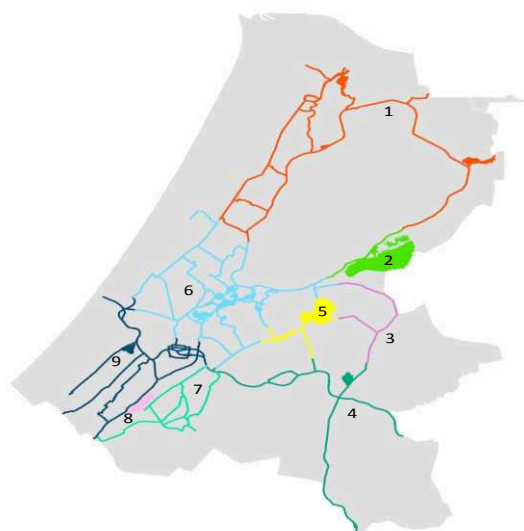
schotbalkkering

balgstuw

balgstuw

de negen compartimenten

Bijlage 2: toelichting zorgplicht

De Unie van Waterschappen heeft samen met Stowa in 2015 een visie op de zorgplicht voor waterkeringen gemaakt met als titel 'Kernboodschap zorgplicht waterkeringen'. De zorgplicht waterkeringen houdt in dat een waterschap de wettelijke taak heeft om de waterkeringen aan de veiligheidseisen te laten voldoen en voor het noodzakelijke (preventieve) beheer en onderhoud te zorgen. Het is de eigen verantwoordelijkheid van de waterschappen hoe ze invulling geven aan deze zorgtaak. Ze zijn daarbij gehouden aan de wettelijke kaders voor de waterveiligheid die worden opgelegd door de provincies voor de regionale keringen. Recent is een Stuurgroep Zorgplicht ingesteld om invulling te geven aan een gezamenlijke visie. De taak van de Stuurgroep is om de strategische lijnen uit te zetten voor de ontwikkeling van de zorgplicht, de juiste verbindingen en dwarsverbanden te leggen en zicht te houden op de stappen die de sector zet.

Uit de jurisprudentie volgt nog het volgende: (oud) dijkgraaf en professor Alfred van Hall heeft het in een annotatie op een uitspraak uit 2002 over wateroverlast ook over de zorgplicht van waterschappen. Hij stelt dat het waterschap zich maximaal moet inzetten om zijn watersysteem op orde te hebben, daarbij houvast zoekend in een door de algemene democratie vastgestelde normering. De normen daarvoor staan in ons geval in de Waterverordening Rijnland.

VV-besluit

De verenigde vergadering van het Hoogheemraadschap van Rijnland,
gelezen het voorstel van dijkgraaf en hoogheemraden van , kenmerk 18.017932,
en gelet op artikel 5.29 van de Waterwet, en artikel 5.3 Waterbesluit,

besluit:

1. Dat het huidige systeem van noodkeringen in het boezemwatersysteem een belangrijke rol speelt bij de bestrijding van waterstaatkundige calamiteiten.
2. Dat Rijnland verantwoordelijk is voor de instandhouding van de bestaande noodkeringen.
3. Dat Rijnland voor de instandhouding van de bestaande noodkeringen de daarvoor noodzakelijke onderhoudswerkzaamheden uitvoert, waarbij nieuwe kostenbesparende (innovatie)technieken ten volle worden benut.
4. De verschillende onderhoudsopties voor de balgstuwen nader uit te werken en deze (middels een voorbereidingskrediet) voor te leggen aan de VV.
5. Dat Rijnland, in samenwerking met de veiligheidsregio's, omliggende waterschappen en andere stakeholders gaat onderzoeken of, naast de bestaande noodkeringen, tevens alternatieve/flexibele maatregelen genomen kunnen worden om compartimenten zo snel als mogelijk kleiner te krijgen.
6. Om met de provincie Noord-Holland, de betrokken veiligheidsregio's, gemeenten en andere stakeholders het gesprek aan te gaan of het wenselijk is het relatief grote noordelijke compartiment kleiner te maken door bijvoorbeeld de aanleg van extra noodkeringen.

Leiden, 28-03-2018.

De verenigde vergadering,

R.A.M. van der Sande
dijkgraaf

C.M. van de Wiel
secretaris

Hoogheemraadschap van

Rijnland

